

Αφρική

Στην παρούσα σειρά άρθρων θα επιχειρηθεί το δύσκολο έργο της συναγωγής κάποιων γενικών συμπερασμάτων για τη μουσική της Αφρικής, με τρόπο όσο το δυνατόν περισσότερο κατανοητό για τον μέσο Δυτικό ακροατή.

Εξαιτίας του μεγάλου εύρους των ενδογενών μουσικών πηγών που υπάρχουν στο σύνολο της Αφρικής, είναι απαραίτητο να εστιάσουμε την παρατήρησή μας, όχι μόνο στα στοιχεία που είναι κοινά ανάμεσα σε διαφορετικές παραδόσεις, αλλά και σε εκείνες τις πλευρές συγκεκριμένων μουσικών πολιτισμών που παρουσιάζουν χαρακτηριστική ιδιαιτερότητα ή αποτελούν προέκταση βασικών αρχών. Έτσι, η μελέτη της μουσικής της Αφρικής συνίσταται τόσο στη μελέτη της ενότητας όσο και της ανομοιογένειάς της.

Αφρική. (The Garland Encyclopedia of World Music, New York, Garland Pub., 1998- , The Middle East, vol. 1, p. xvi.)

Απαραίτητη προϋπόθεση για την καλύτερη προσέγγιση της μουσικής της Αφρικής είναι ο διαχωρισμός της ηπείρου στις πέντε γεωγραφικές ζώνες που ακολουθούν. Στη συνέχεια, θα επιχειρηθεί, σε ισάριθμα άρθρα, η παρουσίαση των σημαντικότερων μουσικών χαρακτηριστικών κάθε μίας από αυτές τις ζώνες, συνοδευόμενη από παραστατικές φωτογραφίες και αντιπροσωπευτικά μουσικά παραδείγματα.

Δυτική Αφρική

Σενεγάλη, Μάλι, Νίγηρας, Τσαντ, Καμερούν, Νιγηρία, Μπενίν, Τόγκο, Μπουρκίνα Φάσο, Γκάνα, Ακτή Ελεφαντοστού, Λιβερία, Σιέρα Λεόνε, Γουινέα, Γουινέα Μπισάου

Δυτική Αφρική. (The Garland Encyclopedia of World Music, New York, Garland Pub., 1998- , The Middle East, vol. 1, p. 440.)

Στην περιοχή αυτή, απεικονίζεται με τα πιο ζωηρά χρώματα ο πολυρυθμικός και πολυδιάστατος χαρακτήρας της μουσικής της Αφρικής. Η πληθώρα των μουσικών οργάνων αποκαλύπτει την κληρονομιά των πολιτιστικών ανταλλαγών με τη Βόρεια Αφρική, ιδιαίτερα στις περιοχές της σαβάνας και της ερήμου.

Το μουσικό παράδειγμα μας δίνει ακριβώς αυτήν τη ζωντανή εικόνα, προσφέροντας μια σύντομη εισαγωγή [στο αναλυτικό άρθρο](#) για τη μουσική όλων των χωρών της Δυτικής Αφρικής που ακολουθεί.

Βόρεια Αφρική

Μαρόκο, Αλγερία, Τунησία, Λιβύη, Αίγυπτος, Σουδάν, Μαυριτανία, Δυτική Σαχάρα

Πρόκειται για μια ιδιαίτερη ως προς τη μουσική παράδοση περιοχή, λόγω της συνύπαρξης των Αράβων, των Βέρβερων και των μαύρων Αφρικανών. Έτσι, η μουσική της Βόρειας Αφρικής φέρει έντονες επιρροές από αυτή της Μέσης Ανατολής, κάτι που γίνεται

απόλυτα αντιληπτό στο μουσικό παράδειγμα από την Αλγερία .

Βόρεια Αφρική. (The Garland Encyclopedia of World Music, New York, Garland Pub., 1998- , The Middle East, vol. 1, p. 530.)

Ανατολική Αφρική

Ερυθραία, Τζιμπουτί, Σομαλία, Αιθιοπία, Ουγκάντα, Κένυα, Ρουάντα, Μπουρούντι, Τανζανία, Ζάμπια

Η περιοχή αυτή, λόγω της γειτνίασής της με διάφορες περιοχές της Ασίας, φέρει μουσικά στοιχεία τόσο από τον Αραβικό κόσμο (στα βόρεια) όσο και από τη μουσική της Άπω Ανατολής (στα νότια). Χαρακτηριστική είναι η παράδοση των βασιλικών μουσικών συνόλων που ιστορικά συνδέεται με τις αυλές στην Κένυα και την Αιθιοπία.

Το τραγούδι από την Ουγκάντα που παίζεται στο *akadinda*, ένα μεγάλο ξυλόφωνο για έξι εκτελεστές, αναβιώνει τη μουσική παράδοση των βασιλικών συνόλων.

Ανατολική Αφρική. (The Garland Encyclopedia of World Music, New York, Garland Pub., 1998- , The Middle East, vol. 1, p. 596.)

Κεντρική Αφρική

Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία, Εκουατορίαλ Γουινέα, Γκαμπόν, Κονγκό, Ζαΐρ, Σάο Τόμε & Πρίνσιπε

Εδώ συναντάμε μια εξαιρετικά πλούσια μουσική παλέτα, με επιρροές από την Πορτογαλία, τη Λατινική Αμερική, τους Ευρωπαίους Χριστιανούς ευαγγελιστές, και άλλες θρησκευτικές και κοινωνικές ομάδες. Εξέχουσα θέση καταλαμβάνει το πολυφωνικό τραγούδι των Πυγμαίων, που έχει επηρεάσει τη μουσική των γύρω περιοχών.

Κεντρική Αφρική. (The Garland Encyclopedia of World Music, New York, Garland Pub., 1998- , The Middle East, vol. 1, p. 648.)

Το μουσικό παράδειγμα που προέρχεται από την φυλή των Πυγμαίων 'Ακα, είναι ένα τραγούδι που σημαίνει την επιστροφή των αντρών από το κυνήγι, και παίζεται με το χαρακτηριστικό πνευστό όργανο *mobeke*, που συνδυάζει στην εκτέλεσή του οργανικές και φωνητικές τεχνικές, απαιτώντας συγχρόνως από τον ερμηνευτή να σφυρίζει και να τραγουδά.

Νότια Αφρική

Αγκόλα, Μποτσουάνα, Λεσόθο, Μοζαμβίκη, Ναμίμπια, Σουαζιλάνδη, Τανζανία, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, Μαδαγασκάρη, Νότια Αφρική

Εδώ, από την εποχή των αποικιών και του apartheid, η μουσική υπήρξε πάντοτε συνδεδεμένη με την πολιτική ισχύ και τους αυλικούς μουσικούς. Μέχρι και σήμερα, διατηρεί σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις.

Στο μουσικό παράδειγμα από την Ζιμπάμπουε ακούμε τους τραγουδιστές να συνοδεύονται από τα όργανα *mbira*, παραδοσιακά όργανα με λάμες (λαμελλόφωνα).

Νότια Αφρική. (The Garland Encyclopedia of World Music, New York, Garland Pub., 1998- , The Middle East, vol. 1, p. 698.)

Μαριάννα Αναστασίου
Αθήνα, 31 Οκτωβρίου 2005
manastasiou@megaron.gr